

Ameriški letalci napadli nemške baze v Franciji

Bombe porušile orožne in municijske tovarne v Duisburgu. Hitler zagnal dva tisoč tankov v napade na ruske armade. Ameriške podmornice potopile pet japonskih ladij v zahodnem delu Pacifika. Japonske vojaške koncentracije bombardirane

London, 27. jul.—Ameriški letalci so se pridružili angleškim v napadu na nacistička oporišča v severni Franciji. Sedem ameriških bojnih letal se je udeležilo operacij in eno se ni vrnilo v svojo bazo.

Napad na ta oporišča je sledil bombardiranju Duisburga, industrijskega središča, kjer se združita reki Ren in Rur. Bombe so porušile orožne in municijske tovarne ter zanele velike požare. Napada na nacistička oporišča v Franciji so se udeležili tudi poljski letalci.

Moskva, 27. jul.—Hitler je vrge dva tisoč tankov in armado 600.000 mož v boj proti Rusom na fronti pri Rostovu. Uradni komunikacije priznava, da so Nemci prekoračili reko Don pri Tsimljanskju, 125 milj severno od Rostova.

Krvice bitke so v teku na cestah Rostova in v Novočerkasku, 125 milj severovzhodno od Rostova. Vrhovno poveljstvo poroča, da so Rusi sestrelili 299 nemških bombnikov v enem tednu, sami pa so izgubili 137 bojnih letal.

Washington, D. C., 27. jul.—Mornarični departament poroča, da so ameriške podmornice potopile pet japonskih bojnih ladij, eno pa poškodovale v operacijah v zahodnem delu Pacifika. Kdaj se je to zgodilo, poročilo ne omenja.

Moskva, 25. jul.—Nemški tanki, oklopne kolone in infanterija naskakujejo Rostov, strateško mesto, kjer se odpira pot proti Kavkazu. Tu priznava, da je situacija kritična. "Dostopi do utrdb okrog Rostova so natrpani s kupi ubitih nemških vojakov," pravi uradni komunikacije. "Sovražnik se ne znebi iz izgube in meče nove čete v napade na Rostov. Okolne enote si hočejo utreti pot v mesto in v teku so srdite bitke."

Bitke za posest bogatega kavkajskega oljnega polja divjajo na 120 milj dolgi fronti ob reki Don in Tsimljanskju. Nemci so prekoračili to reko v nekaterih krajih, a so bili uničeni v bitkah z Rusi. V akciji so nemški težki topovi in bombniki, da zlojmo odpor sovjetskih armad na tej fronti, katerim poveljuje maršal Timošenko. Ljube bitke so v teku na ozemlju pri Novočerkasku, 20 milj severovzhodno od Rostova, in v sektorju pri Brjanskju. Dva nemška regimenta sta bila zdrobljena v bitkah z Rusi v tem sektorju. Rusi so v zadnjih dneh dobili več angleških in ameriških bojnih letal, ki so v akciji v zraku nad bojišči.

Berlin, 25. jul.—Vrhovno poveljstvo je naznanilo okupacijo Rostova. Mesto je bilo zavzeto v naskokih oklopnih enot in izbranih nacističkih elitnih čet. V naskoku so bile vržene tudi slovaške čete.

Odpor sovjetskih čet je bil zlomljen tudi na fronti ob reki Don. Nemci so razbili čez trideset ruskih tankov in več motornih vozil.

Poveljstvo pravi, da se srdite bitke nadaljujejo na fronti pri Voronežu. Ruski napadi na pozicije nemškega vojaštva na tej fronti so bili odbiti. Poveljstvo priznava, da so se morali Nemci umakniti iz nekaterih krajev te fronte.

Komunikacije omenja nove ruske napade na nemško bojno črto na fronti pri Volkovu in Leningradu, ki pa so se izjalovili.

Z okupacijo Rostova so Nemci

ADF naveže stike z ruskimi delavci

Angleški delavski vodja naznanil dosego sporazuma

Washington, D. C., 25. jul.—Voditelj Ameriške delavske federacije so se po 25 letih izrekli za ustanovitev zveze z ruskimi delavskimi unijami. To so storili z namenom večje kooperacije v vojni proti osišču.

Zveza je bila dosežena s posredovanjem Britskega kongresa strokovnih unij, čigar tajnik je Walter Citrine. On je naznanil dosego sporazuma v Londonu zadnji torek.

William Green, predsednik A. D. F., je tudi naznanil dosego popolnoge sporazuma med svojo organizacijo in svetom britskih strokovnih unij. To je storil po sprejetju kablograma iz Londona.

Citrine, ki se je nedavno mudil v Združenih državah, se je zelo trudil, da pridobi voditelje Ameriške delavske federacije za kooperacijo z ruskimi delavskimi unijami. Greenova izjava je dokaz, da njegov trud ni bil zaman.

Eden naglasil prijateljstvo z Ameriko

Zunanji minister razkril angleške cilje

Nottingham, Anglija, 25. jul.—Zunanji minister Anthony Eden je imel tu značilen govor o britski povojni politiki in potrebi poglobitve prijateljstva in kooperacije z Ameriko. Prijateljstvo med državama se mora še bolj utrditi. V tem je Eden naglašal ideje, ki sta jih prej izrazila ameriški podpredsednik Henry A. Wallace in državni podtajnik Sumner Welles.

Eden je apeliral na Angleže, naj navdušeno pozdravljajo ameriške vojake in letalce, ki prihajajo v Anglijo. "Bodočnost prijateljskih odnosov med Anglijo in Ameriko je v vaših rokah", je dejal. "Velika Britanija, Amerika, sovjetska Rusija, Kitajska in drugi združeni narodi delajo skupno za novo svetovno civilizacijo. Mi z našimi zavezniki vred se bomo borili za to do konca. Nobenega dvoma ni, da bomo zmagali."

Zunanji minister je orisal tudi mirovne cilje Velike Britanije. Ti vključujejo popolno razorožitev agresorjev, nasičevanje lačnih ljudi, ekonomski razvoj neindustrijskih dežel in vzpostavitev neodvisnosti dežel, ki so postale žrtve agresorjev. Eden ni omenil problema ustanovitve druge fronte, pohvalil pa je junastvo ruskih vojakov, ki se bore proti Hitlerjevimi legijam.

Ford naznanil novo metodo obnavljanja avtnih obodov

Detroit, Mich., 25. jul.—Avtni magnat Henry Ford je naznanil novo metodo obnavljanja obrabljenih avtnih obodov. Dejal je, da metoda izključuje rabo kavčuka. Velika Fordova tovarna v River Rouge bo preurejena za obnavljanje avtnih obodov. Magnat je rekel, da bodo imeli ameriški delavci dovolj avtnih obodov, da se bodo lahko vozili na delo v tovarne.

o profitih. Odsek je prihranil vladi z revizijo kontraktov, sklenjenih z ladjegradniškimi podjetji, najmanj \$700.000.000. Vsi kontrakti so bili revidirani po ugotovitvah, da kampanije gradijo profite. V nekaterih slučajih so profiti znašali čez tisoč odstotkov.

VODSTVO ADF IN CIO PROTI "ZAMRZNENJU" MEZD

Murray in Green konfirirala z Rooseveltom

APEL JEKLARSKE DRUŽBE ODBIT

Washington, D. C., 25. jul.—Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, in William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, sta na konferenci s predsednikom Rooseveltom v Beli hiši izjavila, da sta proti "zamrznjenju" delavskih mezd, zaenot pa sta apelirala na Roosevelta, naj prepove Leonu Hendersonu, načelniku administracije za kontrolo cen, vmešavanje v mezdna vprašanja. Green je dejal, da je Hendersonova administracija edina vladna agentura, ki se vmešava v ta vprašanja. Reprezentant Hendersona je na nedavni konferenci med predstavniki unij in letalskih kompanij v Los Angelesu vodil opozicijo proti zvišanju mezd in s tem izzval odpor pri delavcih.

Oba, Green in Murray, sta se odločno izrekli proti "zamrznjenju" mezd, predmetu, ki je sprožil diskuzijo v zvezi z naporom, katerih cilj je znižanje življenjskih stroškov. "Oba sta zaeno naglasila, da podpirata prizadevanja Rooseveltove administracije za preprečitev inflacije."

Konferenca v Beli hiši sta se udeležila tudi Eric A. Johnston, predsednik Ameriške trgovske zbornice, in William P. Whitrow, predsednik Zveze tovarnarjev. Predsednik Rooseveltu sta povedala, da se strinjata z Greenom in Murrayjem v zadevi prostovoljne kooperacije med delavci in delodajalci za povečanje produkcije vojnega materiala, da Amerika zmaga v tej vojni.

Green in Murray sta po konferenci izjavila, da sta uverjena, da je Roosevelt za vzdržitev sedanje mezdne politike in proti vmešavanju v to politiko po kateri koli vladni agenturi.

Vojno-delavski odbor je zavrnil apel Inland Steel Co., naj odloži izvajanje svojega odloka, ki določa zvišanje plače delavcem, upošlenih v tovarnah kompanij "Malega jekla", za 44 centov na dan in unijako zaščito. Kompanija je prej izjavila, da bo tirala zadevo pred sodišče.

Druge kompanije "Malega jekla" so sprejele odlok vojnodelavskega odbora. To se Republic Steel, Bethlehem Steel in Youngstown Sheet & Tube Co. V tovarnah teh kompanij dela čez 150.000 delavcev. Jeklarska unija, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je zahtevala zvišanje plače za dolar na dan. Pogajanja med njo in kompanijami glede sklenitve nove pogodbe se bodo pričela prihodnji teden.

Argentina se pogaja s Španijo

Buenos Aires, Argentina, 25. jul.—Finančni minister je naznanil, da pogajanja med Argentino in Španijo glede sklenitve pogodbe o izmenjavi blaga napredujejo in da bodo kmalu za končana. Pogajanja so se pričela pred nekaj meseci v Madridu in nadaljevala v Buenos Airesu, ko je tja dospela posebna španska misija.

Trije Francozi obsojeni v smrt

Clermont-Ferrand, Francija, 25. jul.—Vojno sodišče je obsodilo tri Francoze v smrt zaradi izdajstva. Vsi so bili po obsodbi usmrčeni.

Fašizem dviga glavo v Franciji

Ljudstvo je simpatizira z zavezniki

New York, 25. jul.—General Francisco J. Aguilar, ki je došel z letalom v New York iz Evrope, je izjavil, da se bo Francija pretvorila v soliden fašistični blok, če ne bodo združeni narodi storili ničesar in mirno gledali na aktivnosti Pierra Laval, načelnika francoske vlade v Vichyju. Aguilar je bil mehiški poslanik v Vichyju. Mehška vlada ga je pozvala domov pred nekaj tedni.

Aguilar, ki je opazoval razmah fašizma v Italiji l. 1923, ko je bil tam kot mehiški poslanik, je v razgovoru s reporterji dejal, da se isti simptomi fašizma kažejo v Franciji kot so se v Italiji. Francosko ljudstvo sicer simpatizira z zavezniki in jim želi zmago, toda je brez moči proti Lavalovi klikli, ki s podporo nacijev potiska Francijo v fašizem.

General je omenil razgovor z Lavalom, v katerem je slednji odprto priznal, da je za zmago Nemčije, Italije in Japonske v tej vojni. On vidi večjo nevarnost v boljševizmu kot v fašizmu, zaeno pa je odprto sovražnik Velike Britanije. Aguilar je omenil nedavni Lavalov apel na francosko ljudstvo, naj kooperira z nacistično Nemčijo in ji pomaga v boju proti sovjetski Rusiji.

Ameriške čete prihajajo na Irsko

Več tisoč vojakov se izkrcalo

London, 25. jul.—Ameriški vojaški krogi so naznanili, da je nadaljnji ameriški vojaški kontingent došel v severno Irsko, kjer se nahaja že veliko število ameriških vojakov. Med ostalimi, ki so se izkrcali, so pilotje in zamorski vojaški.

Parnike, na katerih so se vozili ameriški vojaški, so na poti sprejemale ameriške in angleške bojne ladje. Vojaški krogi pravijo, da se je izkrcalo več tisoč ameriških vojakov.

Podadmiral Robert C. Giffen, poveljnik enot ameriške bojne mornarice v evropskih vodah, je dejal, da so nemški letalci metali bombe na konvoje na Atlantiku, toda noben parnik ni bil potopljen ali poškodovan. Z vojaški vred so dosele na Irsko tudi bolničarke. Ameriška ekspedicijska armada se bo udeležila invazije evropskega kontinenta, ko pride čas za to.

Rim pošilja misijonarje v Rusijo

Bern, Švica, 25. jul.—Katoliški misijonarji odhajajo v pokrajine južne Rusije, katere so zadnje sedle nemške čete. To dejstvo je razkrito v katoliškem časopisu L'Italia, ki izhaja v Milanu. Kopije tega lista so pravkar dosele v Švico. Vodja misijonarjev je kardinal Luigi Lavitrano, nadškof v Palermi. On je tudi vodja vplivne katoliške organizacije, ki se že leta trudi za združitve katoliške in pravoslavne cerkve. Ta organizacija najbrže z dovoljenjem nemških vojaških avtoritet vodi svojo propagando med prebivalci v južni Rusiji.

General Mahin se ubil pri letalski nesreči

Tullahoma, Tenn., 25. jul.—General Frank C. Mahin, poveljnik vojaške divizije v taborišču Forrestu, se je ubil, ko je letalo, na katerem se je nahajal, treščilo na tla in se razbilo. Nesreča se je pripetila v bližini Waynesbora, Tenn.

Roosevelt obljubil pomoč Jugoslaviji

Cetniki kontrolirajo cesto med Kočevjem in Ljubljano

MIHAJLOVIČ ZA USTANOVITEV NOVE FRONTE

Washington, D. C., 25. jul.—V skupni izjavi s kraljem Petrom je predsednik Roosevelt zagotovil vso pomoč Jugoslaviji v naporih za zdrbitev Hitlerjeve vojne mašine, proti kateri se bori junaška četniška armada generala Draže Mihajloviča.

Skupna izjava je sledila podpisu pogodbe med Ameriko in Jugoslavijo, ki zagotavlja pomoč Jugoslaviji iz posojilno-najemninskega sklada. Obe državi sta se obvezali, da bosta pomagali druga drugi v vojni proti osišču in sodelovali pri povojni rekonstrukciji.

V imenu Amerike je pogodbo podpisal državni tajnik Cordell Hull, v imenu Jugoslavije pa zunanji minister Momčilo Ninčić.

Moskva, 25. jul.—Četniki so povečali aktivnosti proti osišču sli v Sloveniji, se glase sem dospela poročila. Cesta med Kočevjem in Ljubljano je pod njihovo kontrolo. Ko so nacifalisti požgali deset vasi, so se prebivalci teh pridružili četnikom.

Bitke, ki so se nedavno vršile pri Brodu ob Kolpi, so omogočile združitve med hrvaškimi rodoljubi in četniki.

London, 25. jul.—Italijanski letalci so z bombami razdejali najmanj štiri vasi v bližini Sarajeva in se s tem mahuvali nad prebivalci, ki so zajeli fašistično vojaško kolono in ubili dva visoka italijanska častnika. Bombe, ki so jih vrgli Italijani, so ubile več sto možkih, žensk in otrok. Med porušeni vasi je Prozor, 40 milj zapadno od Sarajeva.

Četniška borba proti osišču sli v provinci Bački je tako učinkovita, da je moral še ogrske okupacijske armade osebno voditi kazensko ekspedicijo proti četnikom. Tam zdaj divjajo srdite bitke.

Poročila iz privatnih virov pravijo, da sta dve četniški letali metali bombe na italijansko vojaško taborišče v črnogorskih hribovih. Ta dalje naglašajo, da se odpor proti osišču okupacijski sili širi tudi v drugih deželah. Štirje Holandci, ki so udrili v trgovino z živili v Amsterdamu, so bili obsojeni v smrt in ustreljeni.

Grški krogi v Londonu so izjavili, da so bili štirje Grki ustreljeni zaradi saboteže. Eden med temi je skušal pognati v zrak železnico, ki vodi v Korint.

Nemci so ustrelili tri Francoze v Parizu, ker so se udeležili živilskih izredov, v katerih sta bila dva policaja ubita in več drugih ranjenih. Nadaljnji trije Francozi so bili ustreljeni zaradi napadov na nemške vojake.

Nadaljnja vest iz Sofije pravi, da je bolgarsko vojno sodišče obsodilo šest oseb v smrt zaradi "komunističnih aktivnosti". Vse so bile ustreljene.

General Draža Mihajlovič, poveljnik jugoslovanske četniške armade, se je pridružil onim, ki zahtevajo ustanovitev druge fronte v Evropi. Apel za ustanovitev te fronte je poslal v London po radiu. V tem naglašajo, da se mora njegova armada boriti proti dobro oboroženi okupacijski sili v vseh krajih in da potrebuje pomoč v orožju.

Domače vesti

Nov grob v Springfieldu

Springfield, Ill.—Dne 22. jul. je tukaj umrl Jos. Sabo, star 59 let in rojen na Ogrskem, član društva 47 SNPJ. Zapuška žena, štiri sinove, od katerih je eden v ameriški armadi, štiri hčere in več drugih sorodnikov.

Vest iz Kansasa

Edison, Kans.—Dne 14. t. m. v tem kraju umrl Blaž Silc, vдовec, star 70 let in doma iz Sordražice pri Ribnici. V Ameriki je živel 46 let — najprej je bil na Elyju, Minn. — in tukaj zapuška štiri sinove in pet hčera. Bil je član društva 225 SNPJ. Pogreb mu je oskrbel slovenski pogrebni zavod v Frontenacu.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Zadnji četrtek je po dolgi in mučni bolezni umrl pionir iz Newburgha Frank Gliha, star 87 let in doma od St. Vida pri Zatični na Dolenjskem, po domače Hočevarjev. V Ameriki je bil 47 let in tukaj zapuška žena, tri sinove in hčer. — Dne 22. t. m. je v bolnišnici umrla Mary Antonin, roj. Surmici, stara 64 let in doma iz Mekinja pri Kamniku. V Ameriki je bila 46 let in tukaj zapuška dva sinova in dve hčeri.

Vest iz Montane

Roundup, Mont.—Pred dnevi je pljučnica pobrala tukajšnjega starca naseljenca Ignaca Petka, po domače Mučinovca, star 77 let, ki je bil doma iz Velikih Lazov pri Ribnici. — Dalje je za srčno kapjo umrl Anton Rauh, doma s Kraškega vrha pri Semčiču v Beli Krajini. Obležal je mrtev, ko je kosil na svoji farmi.

Mladenič utonil

Brooklyn, N. Y.—Dne 19. julija je v jezeru v Milfordu, Pa., utonil 22-letni Louis Corel, sin tukajšnjega poznanega rojaka Matije in Helene Corel. Fant se je vozil s čolnom, ki se mu je prekučnil.

Iz Pennsylvanije

Steelton, Pa.—Pred kratkim je tukaj umrl star naseljenec George Dragovan, doma iz Grabrova pri Metliki v Beli Krajini. V Ameriki je bil 46 let in zapuška žena, tri sinove in štiri hčere; eden sin je pri vojaki. — Dalje je umrla Ana Beličič, roj. Potočnik, doma iz Gradca v Beli Krajini. Zapuška šest sinov in hčer.

Načrt glede izdelovanje kavčuka iz alkohola sprejet

Washington, D. C., 25. jul.—Načrt, da Amerika začne izdelovati kavčuk iz žitnega alkohola, je bil sprejet v nižji kongresni zbornici s 104 proti 18 glasovom. Ta je bil prej sprejet v senatu. Kongresniki so namignili, da bo načrt ponovno sprejet z zadostno večino, če ga bo predsednik Roosevelt vetiral. Ta določa med drugim ustanovitev posebne odbora, ki bo nadziral produkcijo kavčuka iz alkohola in gradnjo tovarn.

Amerika povečala produkcijo vojnega materiala

Washington, D. C., 25. jul.—Odbor za produkcijo vojnega materiala je naznanil, da se je produkcija tega materiala povečevala v prvi polovici tega leta v primeri z isto dobo preteklega leta. Poročilo o tem uspehu je bilo predloženo predsedniku Rooseveltu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstveno društvo (Ivan Čič) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cileo \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene glasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vržejo poljubno, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-58 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju na primer (July 31, 1942), poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Poslovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Druga fronta v Jugoslaviji

Dan za dnevom slišimo in čitamo zahtevo po drugi fronti v Evropi, katera naj olajša Hitlerjev pritisk na Rusijo. Anglija in Amerika naj hitro invadirata kontinent Evrope kjer koli in s tem razcepita nacistične armade, ki bodo prisiljene odhiteti na nova bojišča.

Strategija te zahteve je logična in jasno razumljiva vsakomur. Saj je to strategija nacističnih diktatorjev, ki že od vsega začetka delujejo na to, da je demokracija razcepjena in njene sile razmetane čim bolj na široko in tenko. Čas bi torej bil, da ta strategija postane bumerang za osi, da je tudi nacistična Nemčija razcepjena na dve ali več močnih bojišč. Nihče, ki želi zmago demokracije, se ne protivi temu in gotovo želi, da bi se to čim prej zgodilo.

Vprašanje pa je, dali je to že danes mogoče—in to ni več vprašanje navadnih gobeždačev, "zapečkarških generalov," ki vodijo bitke pri vrhu piva in glažku "železne," to je vprašanje generalnih štabov Amerike, Anglije in Rusije.

Invazija zapadne Evrope pride prav gotovo, bržko bosta Amerika in Anglija pripravljeni zanj. Prej je ne bo! Kadar ameriška in angleška armada stopita na celino Evrope, tedaj bosta tam tudi ostali—zato pa morata biti dovolj močni, dovolj opremljeni in imeti morata premoč v ozračju. Eden Norvik, eden Dunkirk in ena Kreta je bila dovolj! Nikdar več se ne sme zgoditi, da bi zavzevala ekspedicija bežala nazaj čez morje in pustila Hitlerju tisoče tankov in topov, kajti to bi bila večja katastrofa za Združene narode, kakor pa so vsi porazi na ruski fronti.

Mi ne vemo, česa še manjka za invazijo evropske celine, lahko pa domnevamo. Močvina ne manjka. Na Angleškem je vsakomur že štiri milijone izvežanih angleških in ameriških vojakov, ki čakajo na ofenzivo; dalje je morda na tisoče tankov in topov in letal. Cesar najbolj manjka, so ladje za prevoz. Milijoni vojakov ne morejo iti peš čez Rokavski zaliv. Hitler bi bil invadirati Anglijo po porazu Francije, če bi bil imel dovolj ladij; drugega mu ni manjkalo. Ali naj Angleži in Američani izvrše čudež, ki ga Hitler ni mogel izvršiti?

Danes slišimo najsmehljivejša gobeždanja na račun Anglije. Kako so Angleži spet zanič!—Kako nalašč odlašajo z drugo fronto samo zato, da bi Rusija čim prej izkpravila in obležala poražena, ker imajo strah pred njol—in Američani niso nič boljši!—Vsi skupaj so v zaroti proti junaški Rusiji, ker se je boje!

In še druge bedastoče ad infinitum. Gobeždači te vrste se s tem sami izdajajo, da jim ni prav nič za zmago Anglije in Amerike, prav nič jim ni za demokracijo, samo v Rusijo gledajo in če je tam kaj narobe—je vse drugo na svetu narobe! Vere v nepremagljivo moč Amerike in Anglije nimajo, kajti, če bi jo imeli, bi potrpeli, da se ta nepremagljiva moč zbere in organizira in potem udari ter podere nacistično pošast ne glede na to, kaj se medtem zgodi v Rusiji. Ne bojte se za Rusijo, gobeždači! Rusija lahko izgubi Moskvo, Leningrad in Kavkaz, pa bo še nestrta in nepremagana... Toliko vere imamo mi v Rusijo!

Medtem pa se bolj in bolj razvija druga fronta v Jugoslaviji, kjer ni vojna od lanskega aprila prenehala niti en dan.

Nam je bolj hudo, ker četniki v Jugoslaviji ne dobe večje pomoči v tem trenutku, kakor pa nam je zaradi čakanja na novo fronto v zapadni Evropi. Mi bolj želimo, da bi Draža Mihajlovič danes dobil iz Amerike tisoč bombnikov, kakor da bi ti bombniki razsajali na Francoskem ali v Belgiji in sekali pot novi fronti. Fronta v Jugoslaviji je že dolgo fakt! To fronto bi morali Angleži in Američani ojačiti. Nekaj malega pomagajo, a ne dovolj. Letala imajo odprto pot v Srbijo in Slovenijo; podmornice lahko pridejo iz Egipta k obrežju Dalmacije in Istre.

Jugoslovanski četniki zadržujejo cele armadne zbornice Italijanov in Nemcev, Madžarov in Bolgarov, ki bi drugače bili na Hitlerjevi fronti v Rusiji. Silne bitke so v teku po vsej Srbiji, Hrvatski in Sloveniji. Novejša vest se glasi, da so četniki samo v treh bitkah pobili 7500 Italijanov in Nemcev in 2500 so jih ujeli. Ali to nič ne pomeni za Ameriko, Anglijo in vse Združene narode?

Pomeni veliko. Tisoči, stotisoči Nemcev in Italijanov, ki se morajo bojevati z Mihajlovičevimi četniki, ne morejo v tem hipu pomagati Hitlerju v Rusiji—ne morejo stati na straži na evropskem zapadu, kjer v Berlinu in Rimu pričakujejo udarca vsak čas in se tresejo pred tem udarcem.

To pomeni, da ima krvolok Hitler opraviti s močnim, če ne toliko močnim pa toliko bolj desperatnim in drznim sovražnikom, ki mu silno nagaja baš v trenutku, ko je zastavljen čim več svojih moči za zlom ruske armade. To ni šala za Hitlerja.

Prav tako ne bi smela biti šala za demokracijo. Ne glede na to, kako velik je riziko, kako velike so težave in koliko še manjka opreme v Afriki, bi morali Angleži in Američani irtvovati—odtrgati si od ust!—toliko letal in podmornic, kolikor jih obupno potrebuje Draža z nujnim strelivom, strojnimi in drugimi potrebščinami vred.

Letalska sila sama ne more tvoriti nove fronte v Franciji ali na Nizozemskem; potrebna je tudi močna armada na tleh. V Jugoslaviji je armada že tam! Novih čet ni treba dovažati in iskati transportov za to. Edino, kar četniki najbolj potrebujejo v tem trenutku, je dobrih tisoč bombnikov in jato podmornic, ki bi po čistile Jadransko morje.

Glasovi iz naselbin

Domache in druge vesti

Cleveland, O.—V nekaterih mojih zadnjih dopisih sem omenil razne Prosvetne dopisnike in dopisovalke in pri tem se je kaj lahko zgodilo, da sem tega ali onega zgrešil ali pozabil omeniti, kajti dopisnikov je na tucat. Razume se, da to nisem storil namenoma, temveč zato, ker človeku ne pridejo na misel vsi številni dopisovalci naše Prosvete.

S tem v zvezi se želim pohvalno izraziti o črtici ali povesti, ki jo je napisal Frank Kroll in je pred kratkim izhajala serijsko na zadnji strani Prosvete kot podlistek. Ta črtica je bila zelo zanimiva, simpatična in po domače napisana, za kar gre toplo priznanje Krollu, ki ga dobro osebno poznam. Želeli je, da še kaj podobnega napiše za Prosveto, kajti takih povesti čitatelji Prosvete že dolgo pogrešajo in jih zelo radi čitajo.

Znano nam je, da je prejšnja leta Prosveta priobčala kratke črtice ali povesti, ki so bile zelo zanimive in popularne med čitatelji; te so prihajale večinoma iz stare domovine od naših naprednih pisateljev. Zastopani so bili Tone Seliškar, Mrzel ali Frigid, Cerkvenik, Vuk in več drugih delavskih pisateljev. Sedaj ni tega materiala več, kajti naša stara domovina je začasno utihnila pod silno težo krvnikov in barbarških zatiralec našega naroda. Zato moramo črpati potreben material iz drugih virov. Vsa ta dela apeliramo na tiste naše rojake, ki so zmogli v pripovedništvu, da pošljejo svoje spise uredništvu Prosvete; uredništvo bo že razsodilo, kaj je dobro za objavo in kaj ni. Kot stalni zastopnik tega lista pač vem, da naši čitatelji radi čitajo take poljudne spise in vprašujejo po njih.

Kakor večinoma povsod, tako imamo tudi v Clevelandu letos obilo dežja, ki ga je menda že preveč. Vsa ta voda ne morejo farmarji svojih polj v nižinah obdelovati. Od 16. julija naprej pa je pritisnila huda vročina, ki je poglajala živo srebro v toploti do 95 in celo do 100 stopinj nad ničlo! Vmes pa je deževal skoraj vsak dan, tako da se ozračje ni ohladilo, temveč je bila vročina še bolj neznozna vsled obilice vlage v ozračju. Vsi vemo, da vreme zelo vpliva na vse aktivnosti, zato je pač vredno, da se omeni.

Sedaj so na dnevnem redu pikniki ali izleti v prosto naravo, četudi je letošnja piknikarija nekam okrnjena vsled obstoječih razmer. Naša slovenska zadruga je dne 12. julija imela svoj vsakoletni piknik, ki se je to pot prvič vrtil na prostorih društev SNPJ. Ta piknik je najboljše uspel izmed vseh piknikov naše zadruge, ki jih prireja še dolgo vrsto let. Imeli smo idealen dan, ljudi pa je prišlo iz raznih krajev veliko število, med njimi tudi stara korenina John Kvartič iz Bridgeville, Pa. Kljub temu, da smo se dobro "zakalicali" z jedačo in pijačo, je

vse pošlo in zmanjkalo je tudi pivskih listkov, četudi smo jih pripravili lepo število; prodali smo jih skoraj za dva stotaka več. Vsega prometa je bilo nad eden tisočak!

Na pikniku je bilo dokaj vroče, okusna jedila so šla naglo "pod streho," posebno kostrunja pečenka, klobase, goveja pečenka itd. Saj je bilo kakih dvanajst fino spečenih kostrunov in drugega provianta, tako da se (pijača imenito prileže; ta je znašala do devetnajst sodčkov ječmenovca, da ne govorimo o tekočini v raznih drugih milih in žgočih oblikah.

Morda bi kdo mislil, da smo bili sami pivci in požeruhi na tem izletu, ampak temu ni tako: kjer je dosti ljudi, je treba tudi dosti jedi in pijače. Tako je pač na vseh piknikih, ki dosežejo uspeh. In s pikniškim prostorom so bili zadovoljni prav vsi, posebno oni, ki so to pot prvič posestili farmo SNPJ in se nemalo čudili nad lepo uredbo jednotine farme. Skratka: zadruga je s tem piknikom dosegla rekord. Prihodnje leto bo zadruga praznovala svojo 30 letnico.

V časopisih čitamo in radio pripoveduje, da so tu in tam prišli toliko in toliko osiženih saboterjev, špijonov in agitatorjev. To ni pač nič čudnega, čudno pa bo, kadar jih bodo prišli na tisoče, kajti me to golaznijo je na tisoče petokoloncev nemškega, italijanskega in japonskega izvora. Saj so imeli baš v Ameriki najlepšo priliko in svo svobodo, da so se zbirali in ruvarili proti deželi, ki jim daje zavetje in življenje. Vsa do 7. decembra preteklega leta so svobodno grizli vlado in deželo, ki jih hrani. Pa tudi sedaj ni posebne strogosti proti njim. Zanje je glade tega vlada bolj oprezna in stopila je na prste glavnim špijonom. Tako je prav, kajti vlada se mora zavarovati proti vsem sovražnikom.

Preveč svobode ni zdravo, zlasti ni to zdravo v času vojne, ko je vsa dežela povezana v vojni naporih. Preveč svobode v takih resnih časih lahko pomeni veliko škodo, ki bi znala postati usodopolna. Saj pravijo, da hišni tat je hujši od tujega tatu. Tako je tudi glede domačih izdajalcev in špijonov. Ti lahko storijo velikansko škodo naši deželi, ako jih pravočasno ne izloči in postavi tja, kamor spadajo—za omrežje.

Vsi vemo, kaj se je zgodilo s Francijo, ki so jo zabodli v srce domači saboterji, petokolonci, špijoni in izdajalci. Koliko je take golazni v Ameriki, tega nihče ne ve, upati pa je, da jih bo znala ameriška demokracija na justica pravočasno prijeti. Bundovcev, nacijs, falštov in mikadovcev je še mnogo po Ameriki, le da so se nekateri začasno potuhnil in čakajo ugodne prilike, da spuste svoj strup na ameriško ljudstvo. Vsa ta dežela je čuječnost vstopod krvavo potrebna, kajti sovržnika se mora poraziti na vseh frontah. Dolžnost nas vseh

je, da pomagamo zatirati petokolonstvo v vseh oblikah vstopod; kjer koli se pojavi. Zanje čase je odšlo večje število fantov k vojakom; mnogo več kot v prejšnjih mesecih. To kaže, da živimo v pravem vojnem stanju. Naša dolžnost pa je, da pomagamo na vse načine naši deželi Ameriki do zmage, da tako ohranimo našo novo domovino in našo svobodo. Kajti če izgubimo to, bomo izgubili vse in prišli bomo v sužnost. Ampak to se ne sme zgoditi in mi smo trdno prepričani, da bo pravica zmagala nad krivico, da bo demokracija triumfirala nad tiranijo!

Članstvo društev SNPJ v Clevelandu se že pridno pripravlja za veliko proslavo jednotine dneva, ki bo trajala tri dni—5., 6. in 7. septembra—to bo naš praznik delavskega dne. Pripravite se tudi vi vsi zunanji člani in prijatelji, da se vidimo v Clevelandu na tem velikem slavlju naše jednote! Saj bo to največje slavlje naše jednote v tem letu in obenem lepa prilika, da se spet enkrat sestanemo in pogovorimo o vsem, kar nas zanima.

Anton Jankovich. 147.

Mrvarjeva ubita v nesgodi

Cleveland, O.—Dne 22. julija je tukajšnji Plain Dealer prinesel sledečo vest o smrtni nesgodi Clevelandčanov Antona Mrvarja in njegove žene v Kansasu, kjer sta se mudila na počitnicah:

Anton Mrvar je bil na mestu ubit v avtni nesgodi v Kansasu, njegova žena je pa utonila, ko se je avto prevrnil v potok. Nesreča se je pripetila na cesti št. 24, ko je avtomobil zdrsil na opolzki cesti politi z oljem blizu mesta Miltonvale 200 milj zapadno od Kansas Cityja. Mrvarju je zlomilo vrat, njegova žena pa je utonila, ko se je prednji del avta zaril v potok Chapman. Mary Špehek (Francka Zakovškova v Waukeganu se je gotovo spominja) iz 16228 Arcade Ave. v Collinwoodu, ki je sedela v zadnjem sedežu avta, je srečno ušla smrti.

Mrvarjeva sta se mudila na počitnicah po zapadu in vsi trije so bili takrat na poti proti domu. Mrvar je bil poznan kot izdelovalec harmonik, od kar sem v Clevelandu. Takrat je stanoval na Holmesovi cesti, sedaj pa na 6921 St. Clairjevi cesti.

Delavci v New Yorku podpisujejo pismo na predsednika Roosevelta za ustanovitve druge fronte.

sti. Pred vojno je večkrat potoval v staro domovino in se ustavil v Nemčiji zaradi raznih pritiklin za izdelovanje muzikalnih instrumentov. Zlasti se je ustavil v mestecu Gero pri Lipskem na Saksonskem zaradi posebne vrste glasov iz aluminija, dočim dajo tamkajšnja peresa iz najfinejšega švedskega jelka čiste glasove. Te vrste peresa so zelo trpežna, dočim se peresa iz drugega jelka radi lomijo. Iz Gradca na Zgornjem Štajerskem pa je dobival razne okraske in vogalne okove.

Oče ponesrečenega Mrvarja se je tudi bavil z izdelovanjem harmonik, in sicer v Trbovljah na Štajerskem. Anton Mrvar je bival več let v Nemčiji in je vsled tega bil več nemščine. Njegova žena je bila Vrhnjanka. Leta 1909 je pokojni Tone delal za družbo Kuhlman Street Car. Tiste ulične kare še sedaj vozijo po St. Clairjevi cesti; zanje je on izdeloval stopnišča ali platforme, ki jih imenujejo "ten hundreds."

Anton Mrvar nas je naglo in povsem nepričakovano zapustil, njegove harmonike pa bodo še dolgo dajale iz sebe glasove po vsej deželi in razveseljevale plesalce; eno teh harmonik ima podpisani.

Frank Barbič.

Drugo zasnelo poročilo

West Middlesex, Pa.—Piknik gosposinskega kluba Slovenskega doma dne 5. julija je bil prilično dobro obiskan in tudi gmotno dobro uspel. Tako sem videl zadovoljnost na obeh straneh: piknikarji so bili deležni točne postrežbe, gosposinje pa so bile vesele, ker je cvenk tako lepo prihajal v blagajno.

Ampak naši Clevelandčani so vam pa res "mandeli." V Sharon so prišli že 3. julija, da se oddahnejo v našem Slovenskem domu. Tam so dobili dvojno vrsto dobre pijače "prav od zida." Pa so se lepo "naložili" na avto in hajd na Valentiničovo farmo—Fabjančičevi z dvema hčerama in Šikovičevi s sinčkom in hčerko, njihov poglavar pa je bil Zorko. Seveda sem bil vesel njihovega obiska še posebej zato, ker smo imeli dovolj dobre kapljice. Ko se je stemnilo in nato znočilo, smo pa šli pod kožo gledat ali spat.

Naslednje jutro je menda prvi vstal Fabjančič, ki je "premeril" vso farmo, nakar smo se še ostali skobacali iz postelj. Tu di Zorko je nameraval navziti se jutranjega zraka na farmi, a je bila rosa prevelika. Kmalu po zajtrku so se odpravili, da gredo v Girard na piknik, zvečer pa se spet vrnejo. Ne vem, koliko časa so piknikovali, kajti mi smo šli spat, vrata pa odprta pustili. Res, okrog polnoči se ališ lahko ropotanje. Nekateri so šli spat v sobo, Fabjančič, Zorko in Šikovičeva pa na seno, kamor so splezali po visoki lestvi. Šikovičeva se je zbalja in njen mož je uredil posteljo iz sena spodaj, tako da sta sladko spala. Solnce je bilo že visoko na nebu, ko so drugo jutro vstali iz dišečega sena, kamor so se prejšnjo noč zarili. Lani ob tem ča-

su je bil z njimi tukaj tudi Jože Irman iz Akrona, letos pa ga ni bilo in mi smo ga pogrešali, morda pa še pride.

Kakor sem že omenil, so imele naše gosposinje 5. julija piknik. Clevelandčanom sem povedal, da se piknik prične po kosilu, in tako je bilo. Oni so bili prvi "na licu mesta." Dobro so se zabavali z ostalimi piknikarji vred, pozno zvečer pa so odražali proti domu. Hvala vsem za prijazen obisk in druščino; ko pridemo skupaj, se pa bomo spet videli, bi dejal ongi Janec.

Fabjančičevi so pustili svoji hčerki tukaj na počitnicah, kar pomeni, da še pridejo v našo "kontro." Jože je rekel, da v avgustu bo pa on imel počitnice, ki jih bo tudi prebil pri nas.

Naj omenim, da na tistem pikniku je bil tudi Majk Vrhovnik iz Chicaga, ki je zvečer kazal premične slike v Slovenskem domu. Dne 14. julija pa so nas obiskali Škufčevi iz New Castla. S Tonetom se dobro poznavata, tako, ko je bil še fant in je bil pri nas na hrani. Pozneje se je preselil v New Castle in se tam oženil. Bil sem na njegov svatbi. Pozneje so se najine štrene nekam zamešale in se nisva obiskovala. Sedaj se je Tone drugi oženil; njegovi šeni je ime Tončka, ki je prej nisem poznal. Pred meseci mi je pisala pohvalno pismo glede mojih dopisov. Ko sta nas obiskala, me ni bilo doma, upam pa, da bosta še prišla.

Dne 15. julija so nas obiskali meni nepoznani Clevelandčani Anton Ogrin s svojo ženo, ki živi na 15333 Waterloo road, kjer imata prodajalno za oblekama. "No, ali ste vi tisti Valentinčič, ki tako zanimive dopise piše v Prosveto?" Dejal sem, da včasih nekaj takega napišem. Ogrin se mi je predstavil in povedal, da ni še nikdar bil v naši naselbini in da nikogar ne pozna razen mene, a še mene samo po dopisih. Tistega dne je bila njihova prodajalna za prto, pa sta se domislila, da se peljeta v Sharon. Žena je brž vzela zemljevidni kaptipot v roke, on pa je pridno pritiskal na bencin, tako da sta po poldrugi uri vožnje že bila v našem Slovenskem domu, nato sta obiskala pa še mene. Ogrin ni prišel praznih rok in obljubil je, da nas še obišče. Iskrena hvala za obisk.

V nedeljo, dne 2. avgusta, priredi naš Slovenski dom svoj piknik. Uljudno vabim vse gori omenjene in vse ostale, da se udeležite domovega piknika, kajti zabave bo na koše in gotovo vam ne bo žal. Na svidenje 2. avgusta!

Anton Valentinič.

Pred dvajsetimi leti

(iz Prosvete, 27. julija 1922)

Domache vesti. V Superiorju, Wyo., je umrl 36-letni Martin Zorc iz Dobrove pri Ljubljani.

Delavske vesti. V Pennsylvaniji je bilo oklicano vojaško stanje in stavkujočim rudarjem so prepovedani javni shodi.

Inozemstvo. Velika politična kriza v Italiji se nadaljuje.

Sovjetska Rusija. Ruska delegacija, ki jo vodi Litvinov, se je na poti iz Haaga ustavila v Berlinu, kjer je dala celo kopico koncesij nemškim kapitalistom.

HENRIK MANN

SRCE

NOVELE

Preložil IVAN ALBREHT

IGRALKA

(Nadaljevanje.)

Zapazila je kmalu, da je njegov glas moder in preudaren, da zvane njegove večerke, cinične pripombe kakor priučene — in da mu pristojna stanovska govorica velikih trgovcev, z nadidom fevdalnosti, kakor slučaj, če ne celo kot krinka. Zatem je menila, da čuje v njegovih besedah le še nekaj približnega. Začela jih je sprejemati kakor nedoločno namigavanje v jeziku, ki ni njegov, a se je on spoprijaznil z njim — pa mu vendar ne zaupa natančnejšega tolmačenja svojega lastnega bitja. Spravila je to odpoved v zvezo z njegovo trudno umerjenostjo, pa je ugibala in poslušala.

V njem je obudil njen zamišljen obraz občutek odgovornosti za to, kar ji je govoril; resnost, ki sta jo občutila drug pred drugim, pa je dajala razgovoru smer. Da sta se mogla razumeti, sta se morala čisto nakloniti drug proti drugemu; kajti burka, ki so jo baš igrali, je povzročala strašansko izbruh veselja po dvorani. Pri neki povsem nezasišeni stvari je tik pred njimi glasno zavričala neka dama, pa je razprostrla roke in je butnila z nosom ob mizo. Kasneje se je okrenila, vsa zmedena od strahu, v zavesti, da sploh ne bi bila smela razumeti šale. Kapelnik je napeto poslušal v hrustu, kaj govori Leonija z Rothausom — in se je užeženo odmaknil, ko je ujel nekaj besedi. Začel je silno govoriti, je vihral z rokami in je zaman klical: "Leonija, zdaj bo nekaj!" In "Na zdravje, Rothaus!" Smejal se je njuni resnosti z ostalimi vred, a je postal polagoma sam veder in čemer. Ko je pri odhodu Rothausa še jemal sukno, je rekel kapelnik v družbi, ki je stala krog Leonije:

"Ne smeš mi zameriti — ne razumem te več. O tej knjigi govoriš tu, baš tu? Ne bi ti bil prisojal tako malo smisla za slog. Govoriti o tej knjigi medtem, ko igrajo "Gospoda Straussa", je baš tako gorostasno, kakor če bi kdo pri "Tristanu" bral "Fliegende Blätter."

"Nikdar se ne vznemirjam, saj nisem brala tebi," je odvrnila Leonija.

"No, jaz bi bil tudi kaj ukrenil zoper to. Za kaj aličnega si blagovoljno počisti kaknega žida, ki kupčuje z žitom, pa igra esteta."

"No, zdaj pa le naprej s kupčijo," je pripomnil, ko se je vrnil Rothaus, in je spustil oba naprej. Malce kasneje je se Leonija okrenila in je pojasnila, da noče več v kavarno. Zakaj, tega ni omenila. Spričo tako čudne spremembe je bratranec v strahu in v zmedeni izpraševal po družbi, kaj bi ji neki bilo. Malo pred njenim stanovanjem je poklical z odločnim glasom Rothausa na stran. Potlej je nastopil veliki trenutek zanj: odklepati je bilo treba in posvetiti sestrinici po stopnicah. Pri slovesu je vedno dosledno drugemu za drugim pogledal v oči; kajti bilo je v vseh le nekaj laskavega zanj. Samo Rothausa ni pogledal. Bal se je tudi, da Leonija ne bo marala njegove pomoči; ona pa vendar ni branila. V spalnici svoji ga je vprašala:

"Kaj bi mu moral povedati?"

"Za vsak slučaj sem mu kar precej pomoll pos nos, kdo si ti."

"Ti — zvitorepec, on že ve bolje to nego ti!" Skoraj ga je zrinila čez prag — in le v naglici je še vprašal:

"Zakaj pa nisi marala v kavarno? Menda nisi jetra ušla?"

"Mene žaliti? To je težko — nocoj. Ne — temveč zato, ker sem vas bila sita vseh skupaj. Lahko noč."

Zasmejala se je blaženo in je zaprla vrata. Bil je zunaj, zunaj spalnice — in je moral, zelo potr, spet oditi po temnih stopnicah.

Prihodnjikrat je bilo še hujše zanj. Leonija je hotela v cirkus — kapelnika je takoj obšla mučna slutnja — in res je sedel v sosednji loži Rothaus. Prišel je k njima in je delal opazke med predvajanje dresiranih konj. Po Rothausovem si je dovoljeval jezdec šale, preračunje — samo za lajka, stvar samo pa je opravljal slabo. Tega pa nihče ni opazil, ker je v vsej Nemčiji komaj kakih sto oseb, ki so proučile visoko jahalno šolo — med njimi Rothaus in nek princ iz Monakovega. Kapelnik je napeto poslušal, če bo pristavil: "Moja prijatelj."

Ali tega ni bilo. Tudi je zvenelo vse krotko in dokaj samoposebi umevno. In kdor je pogledal Rothausa, je moral priznati, da pogled opravičuje govorjenje — ali ga vsaj ne označuje za laž. Kapelnik pa je kljub temu obstal v srcu pri trditvi, da je vse to iz ust žitnega špekulanta samo presmešna bahavost. In Leonija! Občudovala je sočutno in se je vprav podredila — ona! Kje je njen okus? Čisto resno, kam je izginil njen smisel za skladnost?

Izjavil je besno, da dobi z njegove strani priznanje ženska, ki zdaj poskakuje tam okrog — in v tem slučaju je kljuse čisto postranska stvar. Rothaus je pojasnil s povešenimi očmi, da za večaka sploh ni ženske tam — ali k večjemu roka, ki drži vajeti: "Zagotavljam vas, da še do zdaj ne vem, ali je črna, ali plava." In Leonija se mu je zahvalila; zahvalil se mu je njen pogled, ki se je le s težavo ločil od nje. Kapelnik ni mogel več vzdržati tega. Ko jo je med odmorom Rothaus popeljal v stajo, je enostavno izginil. Naj si misli, da je pri tisti cirkuski dami, ki mu je ugajala.

Zunaj je takoj uvidel, da sploh ne bo premišljevala o tem. Imela bo dovolj posla, ko bo poslušala razodetja Rothausova, katerim jo je prepustil. Mraz in vročina sta ga spreletavala — da pa bi se vrnil, mu je manjkalo poguma. Mesto tega je dve uri pozneje brezuspešno meril z očmi prostore od enega gostilniškega praga do drugega. Polastila se ga je strašna misel — in naglo je segel v žep. Ne, hvala bogu! ključ svoj ima sama. Kaj bi se zgodilo sicer? Šel je pred njen stanovanje; bilo je razsvetljeno — in šel je domov. Kaj bi se bilo torej zgodilo sicer? Ali tudi, kaj se godi zdaj? Temu vprašanju se je pa le uprl. Kakšne pojme si je neki ustvaril o Leoniji! Saj ne zmore ničesar — je vse preveč meščanska v bistvu — še več: hladna je! Govorjenje — kakšno ima? Govorjenje — sicer bi ga ne imela. Na drugi strani spet: Hladne ženske doživlje čisto največ — iz gole radovednosti in pa zato, ker jih tako malo stane, ali pa z voljo, ker si predpišejo tako. In Leonija je stvar volje, pametna in navna. Kako mora biti trmasta, da se ji more zdeti Rothaus s svojim obrazom lep — zgolj vsled svojega plemenita! Hladne ženske pridejo po tej poti do perversnosti... Pa — nesmisel; saj ni hladna — je preje vse kaj drugega. S tem se je samo hotel potolažiti nekdo, ki ga je ona zavrnila.

Med silnim "tja-in-sem" so potekali trije dnevi. Zatrjeval je, da je to brez koristi in da ne mara izgubljati časa. Izjavil je sam pred seboj, da ne bi mogel živeti več, če bi zamudil to žensko. Domisljal si je, da ni ona ničesar drugega nego zadeva njegove glase. Odgovoril si je, da je dovolj — pa je pri zaklenjenih vratih celo uro objokoval Leonijino popolnost in okoliščino, da jo je spoznal on.

(Dalje prihodnjik.)

Narod, ki izumira

Po Nansenu priredil

IVAN BEŽNIK

(Nadaljevanje.)

Zelo ljubijo kompot, ki je napravljen iz neke koreninice in trana. Pripravlja se na zelo čuden način. "Ena izmed žensk kolje slanino in pluje sok na steblo in to tako dolgo, da je po nje-nem mnenju dovolj. Ta steblo potem nekaj časa ležijo, nakar jih vzamejo iz omake in z velikim tekmo pojedjo."

Grenlandci imajo sledeče rastlinstvo: Angeliko, regrat, kisavec, vranje pagode... pač majhna izbira za rastlinjedce. Posebna sladica je vsebina želodca severnega jelena. Če Grenlandec ubije jelena in ne more mnogo vzeti s sabo, tedaj mu gotovo izreže želodec. Grenlandska žena prosí moža, ki gre na lov, naj ji prinese vsebino jelenovega želodca. To najbrže sledi iz tega, ker jim silno manjka rastlinske hrane. Severni jelen pa se napaja najboljših rastlin, ki dobijo v želodcu kislinast okus. To jedo tu pa tam s kosi slanin in vranjimi jagodami skupaj.

Druga jed, katera bi se gotovo yssakmur izmed nas gabila, je

črevesje severne kokoši (snežke). Tu ne pride tedaj v poštev samo želodec, Eskimo požre tudi čreva z vsem vred. Ostanek od kokoši pa prodajo za mal denar.

Nansen pripoveduje, da je na nekem lovu Grenlandec Joel pobral drob iz sto kokoši. Seveda ni mogel vse te množine pojedati, zato je spravil ostanek v vrečo. Nameraval je nesti ostalo domov in použiti skupaj s svojo ljubo ženo, pa ni dočkal tega — pojedel je že med potjo vse sam. To je edina grenlandska

J. A. Beasley, član avstralske delavske vlade.

jed, ki je Evropejec ne more pokusiti.

Kot posebna sladica velja tudi koža (matak) raznih vrst kitov; posebno one "bele ribe" in tudi potvala velja za največjo vseh užitkov. Kožo potegnjejo raz živali s slanino vred in jo surovo pojedjo. Nansen pravi, da je to dobra jed, res prava sladica, z zelo dobrim okusom po orehovitih jedricah in ostrigah. Koža je zelo vlažna, zato se užitek zelo podaljša. Celo grenlandski Danci ljubijo to jed. Če pa kožo skuhamo, zgubi ves prijeten okus.

Dobra jed je tudi surova koža "svetlega brentača", ki se pa ne da primerjati z matakom. Koža je tudi zelo vlažna.

Tudi surovo kožo tjulenja jedo Eskimi radi, toda s slanino vred. Okusa ni slabega, le radi obilih dlak je težko, požrti jo. Eskimi jedo meso tjulenjev, kitov, severnih jelenov, zajcev, ptic in medvedov, da, celo meso psov in lisic. Edino, kar zametajo, je meso vranov, ker išče hrano iz gnoja. Tudi krog gnoja rastočih rastlin Grenlandec ne mara, zdijo se mu nečiste.

Suhih živali, ki nimajo tolstega mesa, Eskimo ne mara, zato se mu bolj zdi "vodne pti-

ce" ko snežke. — Neki misijonar je povabil v eni izmed južnogrenlandskih naselbin več Eskimov na kosilo. Ponudil jim je pečenih kokoši — snežk, ki jih je sam rad jedel. Toda gostje niso jedli, naj so jih silili še tako. Misijonar jih je začuden vprašal, če ne jedo kokoši. "Da", so odgovorili, "a le tedaj, če je velika lakota."

Tedaj so Eskimi nazadnje tudi izbirčni. V sili pa jedo seveda vse. Zgodilo se je, da so se sekali kože poletnega šotora in skuhalih juho. Večkrat se čuje — tako poročajo očividci — da je ta in ta žena skuhal juho iz svojih starih hlač.

Miz v grenlandski hiši ni; skledo postavijo kar na tla, ljudje sedijo na pogradah in jedo z vilicami, ki jim jih je dal Bog že ob rojstvu. Da bi postavili skledo na kak zaboj, tega se ne domisljajo, pripogibanje se jim zdi nujno potrebno.

Ko je neka danska žena imela veliko pranje, je najela več Grenlandk. Ko je prišla k njim, je videla, kako so se globoko sklanjale nad kadjo, ki je stala na tleh. Ker se ji je zdelo to naporno, jim je dala nekaj lesenih postavkov, na katere naj bi dele posodo. Ko se je čez nekaj časa vrnila, je našla perilno posodo še vedno na tleh, perice pa so stale na podstavkih in globoko vpogibale se, prale.

Od vseh stvari, ki so jih donesli Evropejci, ljubijo Eskimi predvsem kavo, in sicer že v preobilni meri. To skuhamo močno in jo popijejo po dve ali več močnih skodelic; to pa se vrši po štirikrat do petkrat na dan. Vendar pa so že sami spoznali slab vpliv kave na telo in je ne dajejo dečkom nič, ali prav malo, "da postanejo dobri lovci". Kava vpliva namreč na one dele možganov, ki so središče ravnotežja. Vselača se tudi rada loti neke omotice. To oboje je za lovca v kajaku velikega pomena.

Poleg kave je v časih tudi tobak. Na zapadni obali ga kadijo in zvečijo, na vzhodni obali pa ga njuhamo, enako tudi ženske na zapadu. Tobak za njuhanje nabirajo med kamni sami iz dobro posušenega "klobasnega" tobaka. Hranijo ga v roženih puščah. Jezik Eskimov nima izraza za "Dobro" ali "Dobrodošel", zato ponudi doščlu tobakno puščico, a ta mu v povračil-

Značaj in drugo

Zelo lepa lastnost Eskima je, da ne pozna zmerjanja; njegov jezik niti nima besed za to. Marsikdo izmed nas bi lahko zavidel to preprosto ljudstvo.

Na ti lastnosti leži vsa raznolikost njegovega značaja. Grenlandec je po svojem značaju med dobrimi skorajda najboljši. Odlikujejo ga dobrodušnost, mi-

Žena predsednika Roosevelta konfira z reprezentanti organizacije konzumentov v New Yorku.

lo ponudi svojo. Pri odhodu se ponovi isto.

Zapadni Grenlandci pripravljajo tobak za zvečenje na poseben način. V pipe natlačijo tobaka do polovice in ga zmočijo, na vrh pa napolnijo suhega tobaka in kadijo, dokler ogenj vsled spodnje vlage ne ugasne. Nato postržejo žilindro iz cevi in pokrova, jo zmešajo z mokrim, z dimom prepojenim tobakom — in stvar je gotova.

K sreči je vlada prepovedala prodajanje žganja. Tu in tam ga dobijo od Evropejcev. Če so pri njih v delu, ali jim kaj prodajo. To se pa godi vendarle pogosto.

Vsi Eskimi, možje in žene, silno radi pijejo žganje, ne radi tega, da bi jim vleklo, ampak — kot trdijo — ker je lepo biti pijan. Tudi se res radi upijani, če se ponudi priložnost, a to je redko, ker se od Evropejca dobi samo "glazek" te pijače. Zgodilo se je, da se po dogovoru delavci vrstijo: en dan popije eden za vse, a drug dan drugi. Tako se jim vendarle ponudi priložnost pijanosti, kar jim je, potem so-deč, res edini cilj užitka. To se godi samo, dokler jim ne pridejo na sled.

Če je Eskimo pijan, ni tako surov, kot eden naših pijancev, naspotno, zelo miren in dobrodušen je. Tudi grenlandske žene se ne jezijo, če vidiijo moža pijanega, ampak se jim zdi smešen, zabavajo se ob pogledu nanj.

Zanimivo je to: Ko so prišli Evropejci, Eskimi niso poznali žganja in njegovih posledic. Ko se je bližal Božič, so vprašali Hansa Egedeja, kdaj postanejo njegovi ljudje (Evropejci) "nori", ker so mislili, da je vsakokratna "norost" posledica praznika smega in važen dogodek, točka, od katere so računali čas. Pozneje so izvedeli, da izhaja norost iz one tekočine, ki so jo zato imenovali "silauerhartok", to je "stvar, od katere se izgubi pamet". Zdaj ga imenujejo "snapsemik".

Zelo lepa lastnost Eskima je, da ne pozna zmerjanja; njegov jezik niti nima besed za to. Marsikdo izmed nas bi lahko zavidel to preprosto ljudstvo.

Na ti lastnosti leži vsa raznolikost njegovega značaja. Grenlandec je po svojem značaju med dobrimi skorajda najboljši. Odlikujejo ga dobrodušnost, mi-

lo ponudi svojo. Pri odhodu se ponovi isto.

Zapadni Grenlandci pripravljajo tobak za zvečenje na poseben način. V pipe natlačijo tobaka do polovice in ga zmočijo, na vrh pa napolnijo suhega tobaka in kadijo, dokler ogenj vsled spodnje vlage ne ugasne. Nato postržejo žilindro iz cevi in pokrova, jo zmešajo z mokrim, z dimom prepojenim tobakom — in stvar je gotova.

Žena predsednika Roosevelta konfira z reprezentanti organizacije konzumentov v New Yorku.

roljubnost in složnost; to so glavne njegove poteze. S sosedi rad živi v miru in ne misli na to, da bi koga žalil. Ugovarja silno nerad, četudi se morda ne strinja z vsem. Neresnice ne govori, a tudi resnico rad molči, ker ne ve, kako jo bo drugi sprejel. V tem slučaju se poslužuje nedolžnih izrazov. Njegova miroljubnost gre pogosto celo tako daleč, da, če je okraden, ne zahteva svojega nazaj, ako tudi ve, kdo je tat.

Raditega zaide redkokdaj v prepir. Boj za obstanek je tam gori že itak tako resen, da bi ne kazalo cepiti moči za take malenkosti.

Grenlandec je srečen človek, njegova duša vesela in lahka kot duša otrokova. Žalost občuti v prvem trenutku zelo globoko, a jo pozabi takoj in je kmalu zopet radosten in zadovoljen z vsem. Po svoji lahki, veseli naravi ne misli mnogo na bodočo štaba.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. Cene zmerna, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali družino \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri vstopu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Ceno in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamni in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,

2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. druživa \$

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. Čl. druživa \$

3. Čl. druživa \$

4. Čl. druživa \$

5. Čl. druživa \$

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

MAGAJTE BORBO ZA SVOBODO S TEM, DA HRANITE SVOJ DENAR

ZAKAJ BI MORALI VI DOBITI SVOJ DELEŽ VOJNIH HRANILNIH ZNAMK IN BONDŮV

Vaša domovina se bojuje za vašo varnost, vaše življenje. Da si zmago priborimo in držimo proč sovražne vojake, da vi vdrl v vaš dom in usuli bombe na vas in vašo družino, moramo izdelati tisoče in tisoče topov, letal, tankov in ladij. Vse to stane veliko denarja. Denar, ki si ga prihranite v Vojnih Hranilnih Bondih in Znamkah, prispeva k temu, da jih SEDAJ izdelamo za naše vojake. Vsak Amerikanec bi moral redno hraniti, da pomaga doseči to. Oni, ki delajo, bi morali prihranjati si vsaj 10 odstotkov svoje plače vsakega plačilnega dne.

ALI VESTE?

Vi dobivate \$25 Vojni Hranilni Bond (vrednost ob zrelosti) za samih \$18.75.

ALI VESTE?

Kupovanje Vojnih Hranilnih Bondov pomaga držati dol cene drugih stvari, ki jih kupujete.

ALI VESTE?

Vojni Hranilni Bondi so najvarnejša vrsta prihrankov na svetu.

ALI VESTE?

Kot zvesti Amerikanec bi morali redno prihranjati si denar vsak teden—v Vojnih Hranilnih Bondih in Znamkah.

★ ★ ★

ALI VESTE?

kupujete VOJNE HRANILNE BONDE prihranjate denar—NE darujete!

ALI VESTE?

NI HRANILNI BOND Vam plačujejo procentne obresti Vaš denar!

ALI VESTE?

lahko začnate porabiti Vojne hranilne Bonde s tem, da kupujete Znamke za 10 centov.

ALI VESTE?

biti nazaj \$4 za vsake \$3 ki jih hranite VOJNIH Hranilnih Bondih ako jih držite let.

★ ★ ★

Kupujte redno VOJNE Hranilne BONDE ZNAMKE

Svojem lokalnem poštnem uradu banki, hranilnici in posojilnici, direktno od Federalne zakladnice s tem, da rabite odrezek na strani; ali potem: Svojega narodnega društva, bratske jednote, zavarovalne organizacije, hranilne osnove potem odbitkov od plače v podjetju, kjer delate.